

VART ÄR VI PÅ VÄG?

Nya lösningar 50 år senare

Välkommen till Miljöövervakningsdagarna i Tranås den 27 – 28 september 2017! Ett tillfälle för samtal kring nationellt, regionalt och lokalt miljöarbete.

För att naturen ska kunna leverera tjänster som rent vatten, skogsråvara och pollinering behövs fungerande ekosystem i hela landskapet. Genom kunskap om vår miljö och hur den påverkas av olika faktorer, får vi även verktyg att göra något åt problemen.

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

Fragmentering av landskapet ●

Klimatförändringar ●

Hormonstörande ämnen ●

Försurning ●

Övergödning ●

Miljögifter ●

● Agenda 2030

● Grön infrastruktur

● Kyotoprotokollet

● Miljömål

● Miljöskyddslagen

● Kalkning

● Förbud mot DDT/PCB

● Vattenvårdsförbund

DAG
ETT
27/9

Foto: Anni Hildens

Moderator Erik Lindfelt

Erik har arbetat tjugotalet år inom Sveriges Radio, bland annat för SR Jönköping, Dagens eko samt Människor och Tro.

Mellan 2003 och 2009 var han bibliotekschef i Jönköpings kommun.

Sedan 2015 är Erik ordförande i föreningen Biosfärområde Östra Vätterbranterna. Lindfelt innehar stol nummer 17 i Smålands akademi och är dess sekreterare.

9.00 Registrering och fika samt val av eftermiddagens spår

10.00 Välkommen!

Håkan Sörman, landshövding Länsstyrelsen i Jönköpings län

Naturvårdsverket 50 år

Lars J Lundgren m.fl. Naturvårdsverket

Hur det hela började och viktiga milstoppar i miljöarbetet. Vilka miljöfrågor diskuterades för 50 år sedan? Vad har hänt sedan dess? Följ med på en snabb resa, där Lars J Lundgren, docent i historia och tidigare medarbetare på Naturvårdsverket gör några nedslag i miljövärden med fokus på forskning och miljöövervakning.

Kan öppna data rädda världen och hur öppnar vi data?

Ulrika Domellöf Mattsson och Johan Wulff, Naturvårdsverket

Var gör miljöinformationen störst skillnad? Kan Miljöövervakningen bidra till en miljösmartare värld genom att bli bättre på att tillgängliggöra sin data? I satsningen "Digitalt först - Smartare miljöinformation" står att vi ska söka användningen av miljöinformation, bidra till att möta klimatutmaningen samt att nå de nationella miljömålen och generationsmålet.

Vad kan vi lära oss av torkan?

Niclas Hjerdt, SMHI

Med början 2015 fick delar av sydöstra Sverige mindre nederbörd än normalt. Situationen innebar på många sätt ett uppvaknande eftersom Sverige vanligtvis har en god tillgång på vatten. Vad kan vi lära oss av torkan och hur kan vi minska sårbarheten för framtida torrperioder?

Optiska mätningar för kontroll av gasutsläpp från industrier & fartyg

Johan Mellqvist, Chalmers

På Chalmers utvecklas och används optiska fjärranalysmetoder för att mäta gasutsläpp från olika källor såsom svavelutsläpp från fartyg, diffusa kolväteläckage från raffinaderier och petrokemisk industri samt ammoniakutsläpp från jordbruk. I detta föredrag presenteras hur man kan mäta olika utsläpp samt en del resultat från tillämpningarna.

Nytt från Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket

Mikael Krysell, HaV och Manuela Notter, NV

Miljöövervakningen är under ständig utveckling, och drivkrafterna är många. Vi har exempelvis krav från havsmiljö- och vattenförvaltningsförordningen, arbetet mot att nå miljömålen och, inte minst, förväntningar från politiker och allmänhet på att vi ska ha en god och heltäckande bild av hur miljön mår. Vad gör HaV och Naturvårdsverket för att föra utvecklingen framåt?

12.30 Lunch, mingel och infoutställning

Foto: Freerk Herina

13.30 Om regeringens uppdrag kring översynen av miljöövervakningen

Åsa Romson, utredare

Regeringen vill se över hur miljöövervakningen är organiserad, vad den ska omfatta och hur de olika delarna bör finansieras. Målet är att få en tydligare ansvarsfördelning i miljöövervakningen, en bättre användning av medlen och en bättre tillgänglighet till den insamlade miljöinformationen. En viktig fråga i utredningen är också om och hur annan miljöinformation kan komplettera den statligt finansierade miljöövervakningen. Regeringen vill också att den hälsorelaterade miljöövervakningen ska utvecklas.

14.15 Eftermiddagspass - val av spår görs vid anmälan (A, B, C före fiket, samt D, E, F efter fiket)

A Miljögifter

Satsningar på ökad övervakning av farliga ämnen

Karl Lilja, Naturvårdsverket

PFAS - ett nytt hot mot landets uttrar?

Anna Roos, Naturhistoriska riksmuseet

Miljö- och hälsofarliga ämnen i slam - ny miljömålsindikator

Helena Bergström och Emma Westerholm, Kemikalieinspektionen

B Citizen science workshop

Förankra och effektivisera miljöövervakningen

Erlend Lettervall, HaV & Kjell Bolmgren, SLU

Citizen science (eller medborgarforskning) ses ofta som ett sätt att bättre förankra och nå ut med miljöarbetet.

Samtidigt diskuteras hur man garanterar långsiktighet och datakvalitet i frivilligbaserade system, och hur öppna data och ny teknik öppnar nya möjligheter.

Goda exempel presenteras och diskuteras.

C Från skog till hav

Kan nyckelbiotoper rädda den biologiska mångfalden?

Sture Wijk, Skogsstyrelsen

Bidrar fågelövervakning till ett rikt odlingslandskap i framtiden?

Åke Lindström, Lunds universitet

Nya metoder för bedömning av havs- och vattenmiljöns tillstånd

Mats Lindegarh, Havsmiljöinstitutet

15.25

Tid för mingel och infoutställning

40 minuters fika

16.05

D Framtida miljöövervakning

Miljöövervakning av genetisk mångfald i marin och sötvattensmiljö

Linda Laikre, Zoologiska institutionen, Stockholms universitet

Nationella marktäckedata - statistik och analys och när det blir klart

Camilla Jönsson, Metria

Vilken användning av drönare är möjlig i närtid och framtid?

Anton Holmström, Skogsstyrelsen

E Kommunikation workshop

Hur kommunicera miljöövervakning framgångsrikt?

Camilla Zilo, Länsstyrelsen i Jönköpings län m.fl.

En stor utmaning med miljöövervakningen är kommunikeringen.

Därför behöver vi lyfta fram HUR man kan kommunicera, att det går att paketera samma innehåll på olika sätt.

Goda exempel presenteras och diskuteras.

F Vad händer i våra vatten?

27 års mätningar av kväve och fosfor i kustmynnande vattendrag på Bohuskusten

Steffi Gottschalk, Länsstyrelsen Västra Götalands län

Historiskt låga grundvattennivåer - hur övervakar vi?

Anna-Karin Weichelt & Frida Eklund Länsstyrelsen i Jönköpings och Gotlands län

Pågående klimatförändringars effekter på bland annat rödingen

Jens Andersson och Malin Setzer Länsstyrelsen Jämtlands och Jönköpings län

17.20 Egentid

18.30 Samling för middagen på Badhotellet

DAG
TVÅ
28/9

Sommen

Vättern

Skurukällan

Svartån

9.00 Förmiddag - exkursioner (val av exkursion görs vid anmälan på webben)

Ångbåtsexkursion på Sommen

En guidad tur via Svartån och ut på den stora klarvattensjön Sommen, belägen på gränsen mellan Östergötland och Småland. Sveriges 20:de största sjö. Sommen är känd för sitt klara, näringsfattiga vatten, i vilket man vid goda förhållanden kan se uppåt 8-10 meter. Sommen är också känd för sitt fina fiske efter både öring och den storvuxna rödingen. Fågellivet kring sjön är rikt och där häckar både lom, fiskgjuse, pilgrimsfalk och numera även havsörn.

Vättern och Biosfärområdet Östra Vätterbranterna

Tack vare idogt insamlande av data för Vättern i över 150 år finns en unik dokumentation om hur avlopp, gruvor med mera påverkat sjön och hur olika åtgärder har vidtagits för att åter ge denna betydelsefulla sjö en god status. I de östra Vätterbranterna utgjorde miljöövervakningsdata det frö till naturvårdsengagemang som gått från konflikt till det som idag är ett samverkande biosfärområde.

Vandring i Skurugata och källmiljöer

Exkursionen börjar med en busstur i gränslandet mellan Småland och Östergötland. När vi kommer fram till Skurugata väntar en strapatsrik vandring på cirka en timme. Under vandringen gör vi ett kortare stopp vid Skurukällan, som ligger utmed leden. Goda möjligheter att ta en källfie!

Vandring utmed Svartån i centrala Tranås

Vi vandrar utefter Svartån i centrala Tranås och tittar på de naturvärden och restaureringsåtgärder som genomförts vid Svartån. Vi tittar på miljöfarlig verksamhet som idag anpassats till gällande miljökrav. Vi besöker det kommunala energibolaget som är ledande inom miljöanpassad vattenkraft. Vi kommer även att prata om vatten i den kommunala planeringen samt tittar på fiskräknare och elfiske som miljöövervakningsmetoder.

12.30 Lunch

13.30 Eftermiddag - föreläsningar

Copernicus - satellitbilder i miljöövervakningens tjänst

Tobias Edman, Geografiska informationsbyrån, Rymdstyrelsen

Copernicus-programmet med öppna, fria data och skräddarsydda tjänster kan ge nya möjligheter att rationellt följa landskapsförändringarna över tid. Det nya satellitdataverktyget Swea förevisas och hur man genom systemets webgränssnitt kan komma åt och använda satellitdata. Rymdstyrelsen kommer också ge exempel på olika användningsområden.

Invasiva arter, övervakning och rapportering

Ulf Larsson, Naturvårdsverket och Erland Lettevall, Havs- och vattenmyndigheten
Främmande invasiva arter är ett växande hot mot den biologiska mångfalden. Kunskapen om var de finns och hur de sprider sig blir därför allt viktigare. Sverige har också en skyldighet att 2018 rapportera statusen för de arter som är utpekade på EU-nivå. Hur bidrar aktuellt arbete till att utveckla övervakningen av invasiva främmande arter för nationella behov, men också för att tillgodose EU-förordningens krav?

Miljöövervakningen 50 år och framåt - hur och vad?

Björn Risinger, Naturvårdsverket

Första dagen blickade vi bakåt på Naturvårdsverkets 50 år. Men vilken inriktning har miljöarbetet de kommande 50 åren? Hävstänger och fallgropar?

Överlämning och avslutning

15.30 Eftermiddagsfika, sen är det slut!

Ulrika Domellöf Mattsson, informationsspecialist, Naturvårdsverket

Ulrika Domellöf Mattsson arbetar på Miljöinformationsenheten på Naturvårdsverket med öppna data, metadata, masterdata, informationshantering och informationsförsörjningsfrågor. Hon har bl.a. varit med och tagit fram ”Process för tillgängliggörande” och är ordförande i förvaltningsgruppen för ”Strategi för miljödatahantering”.

Johan Wulff, förvaltningsledare, Naturvårdsverket

Johan Wulff arbetar sedan fem år på Miljöinformationsenheten på Naturvårdsverket och är också programledare för Naturprogrammet inom Regeringsuppdraget Smartare Miljöinformation. Johan har en brokig bakgrund inom IT-området i roller som projektledare, beställare, samordnare och verksamhetsanalytiker och med erfarenhet från många olika branscher.

Niclas Hjerdt, hydrolog, SMHI

Niclas Hjerdt, Fil. Dr., arbetar sedan 2006 som hydrolog vid SMHI med områden som vattenmiljö, vattenbalans, dammsäkerhet och prognoser. Sedan 2010 har han koordinerat utvecklingen av SMHI Vattenwebb som samlar olika webbtjänster med öppna data.

Johan Mellqvist, professor, Chalmers

Johan Mellqvist är biträdande professor på institutionen för Rymd-, geo och miljövetenskap på Chalmers tekniska högskola. Han fokuserar sin forskning på att utveckla spektroskopiska optiska metoder och att använda dessa för att få svar på olika miljöfrågeställningar. Johan är nationell expert i mätning av diffusa kolväuteutsläpp och arbetar också med standardiseringsarbete

Björn Risinger, generaldirektör, Naturvårdsverket

Björn är utbildad biolog och geovetare och var 1995-1999 miljövärdsdirektör och senare miljö- och planeringsdirektör vid Länsstyrelsen i Stockholms län, och var under åtta år direktör och chef för Naturvårdsverkets naturresursavdelning. Under 2010-2011 var han utredare av Havs- och vattenmyndigheten, inför skapandet av myndigheten. Han var generaldirektör för Fiskeriverket april-juni 2011, och även generaldirektör för Havs- och vattenmyndigheten en period 2011-2015. 1 oktober 2015 tillträdde han som generaldirektör på Naturvårdsverket.

Manuela Notter, chef för miljöanalysavdelningen, Naturvårdsverket

Manuela Notter är chef för Miljöanalysavdelningen sedan 2015. Dessförinnan arbetade hon som chef och biträdande chef för Analys och forskningsavdelningen. Manuela har en naturvetenskaplig universitetsexamen från Stockholms universitet (1974) och anställdes 1975 som forskare på Naturvårdsverkets dåvarande laboratorier. När dessa sedan flyttades till universiteten fortsatte Manuela på Naturvårdsverket med miljöinformationsförsörjning och utveckling av datasystem. Hon tillträdde som chef för miljöövervakningsenheten vid miljöanalysavdelningen 1998.

Mikael Krysell, kemist, Havs- och vattenmyndigheten

Mikael är analytisk kemist och har jobbat med vattenfrågor både nationellt och internationellt i många år. Han började sin bana på den dåvarande Institutionen för Analytisk och Marin kemi på Göteborgs Universitet. Efter några år som polarforskare började Mikael arbeta på SMHI:s oceanografiska laboratorium, och fick då upp ögonen för kvalitetssäkring av data. Mikael är numera chef för Enheten för miljöövervakning på HaV.

Åsa Romson, riksdagsledamot och särskild utredare för miljöövervakningen

Åsa Romson är disputerad jurist och miljöpartistisk politiker. Hon är sedan 2010 riksdagsledamot och har varit språkrör för Miljöpartiet de gröna samt klimat- och miljöminister mm. Åsa fick nyligen i uppdrag att vara särskild utredare då Sveriges miljöövervakning ska ses över – ett uppdrag som löper till 30 november 2018.

Ulf Larsson
Naturvårdsverket

Erland Letterwall
Havs- och vattenmyndigheten

Helena Bergström
Kemikalieinspektionen

Lars J Lundgren
Naturvårdsverket

Malin Setzer
Länsstyrelsen Jönköping

Mats Lindegarth
Havsmiljöinstitutet

Camilla Jönsson
Metria

Anton Holmström
Skogsstyrelsen

Anna-Karin Weichelt
Länsstyrelsen Jönköping

Steffi Gotschalk
Länsstyrelsen Västra Götaland

Kjell Bolmgren
SLU

Emma Westerholm
Kemikalieinspektionen

Anna Roos
Naturhistoriska riksmuseet

Karl Lilja
Naturvårdsverket

Frida Eklund
Länsstyrelsen Gotland

Linda Laikre
Stockholms universitet

Sture Wijk
Skogsstyrelsen

Åke Lindström
Lunds universitet

Jens Andersson
Länsstyrelsen Jämtland

Tobias Edman
Geografiska informationsbyrån

Välkommen

Länsstyrelsen
i Jönköpings län